

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

1977

N:o 41

Nr 41.

LANDSKAPSLAG

om naturvård.

Utfärdad i Mariehamn den 23 maj 1977.

I enlighet med landstingets beslut¹⁾ stadgas:

1 kap.

Inledande bestämmelser.

1 §.

Naturen utgör en tillgång som skall skyddas och vårdas. Kan skada på naturen ej undvikas skall åtgärder vidtagas för att undanröja, begränsa eller motverka skadan.

2 §.

Landskapsstyrelsen och kommunerna har att verka för naturvården i landskapet. Landskapsstyrelsen skall tillika övervaka att denna lag och med stöd därav utfärdade föreskrifter efterföljes.

3 §.

Vid prövning av ärende rörande naturvård skall tillbörlig hänsyn tagas till allmänna och enskilda intressen som berörs av frågan.

4 §.

Om skydd mot vattenförorening, luftförorening, buller och andra sådana störningar stadgas särskilt.

2 kap.

Naturvård på område som innehas av landskapet.

Naturresevat.

5 §.

Landskapsstyrelsen kan, sedan vederbörande kommun hörts, bestämma att visst landskapet tillhörigt område skall för fredande av dess natur avsättas till naturresevat.

Med naturresevat avses i denna lag ett område som befinnes vara av särskild betydelse för kännedomen om landskapets natur, anmärkningsvärt naturskönt eller representativt för viss naturtyp.

Till naturresevat får ej avsättas område, för vilket stads- eller byggnadsplan fastställts.

6 §.

Landskapsstyrelsen kan inrätta naturresevat inom område som arrenderats för sådant ändamål. Fredningstiden omfattar tiden för arrendet och bör vara minst tio år.

7 §.

I landskapsstyrelsens beslut om inrättande av naturresevat skall anges grunden för beslutet och föreskrivas de inskränkningar i rätten att utnyttja området som befinnes

¹⁾ Ls framst. nr 22/1975—76.

Lu. bet. nr 21/1975—76.

Stu. bet. nr 24 och 24a/1976—77.

erforderliga för att trygga ändamålet med reservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppodling, avverkning, plantering, utdikning, täktverksamhet, utnyttjande av mineralfyndigheter, inristning och sprängning, nedskräpning, betesdrift, jakt, fiske, landstigning och påverkan av växttäcknet och djurlivet.

8 §.

Landskapsstyrelsen kan fastställa sådana särskilda undantag från de i 7 § avsedda förbudena som i den inom eller invid naturreservat bosatta befolkningens intresse eller eljest kan anses erforderliga.

9 §.

För naturreservat kan landskapsstyrelsen fastställa ordningsregler.

10 §.

För besök på naturreservat kan landskapsstyrelsen fastställa avgift. Detsamma gäller för med stöd av 8 § utfärdat tillstånd att bedriva jakt eller fiske.

Naturminnen.

11 §.

Anträffas inom landskapet tillhörigt område naturbildning, vilket på grund av sin betydelse för kännedomen om landskapets natur, sin skönhet eller eljest märkliga beskaffenhet bör bevaras, kan denna jämte ett sådant markområde däromkring, som kräves för att bevara naturföremålets särart och betydelse, av landskapsstyrelsen fridlysas såsom naturminne.

Naturbildning som avses i 1 mom. kan icke fredas såsom naturminne inom i fastställd stads- eller byggnadsplan avsatt allmänt område.

Tillsyn och skötsel.

12 §.

Tillsynen och skötseln av naturreservat och naturminne på landskapet tillhörigt eller av landskapet arrenderat område åligger landskapsstyrelsen.

13 §.

Fredningsbestämmelser, som i detta kapitel avses, skall icke leda till inskränkning av

enskilds rätt, som förvärvats före fredningens tillkomst.

3 kap.

Naturvård på enskild tillhörigt område.

Naturreservat.

14 §.

Önskar markägare på honom tillhörig lägenhet för viss tid, dock minst tio år, inrätta naturreservat för att skydda visst område medelst sådana förbud som avses i 7 § skall han ansöka därom hos landskapsstyrelsen.

I 1 mom. avsedd ansökan skall åtföljas av äganderättsutredning jämte karta, av vilken framgår områdets gränser. Finner landskapsstyrelsen att området är värt att freda, skall yttrande inbegäras av vederbörande kommun, varefter beslut om fredning kan fattas. I fredningsbeslutet skall noggrant angivas i vilket avseende området skall vara fredat och vilka skötselåtgärder som får vidtagas inom området. Sedan beslutet kungjorts skall länsstyrelsen i landskapet Åland i avseende å anteckning i jordregistret härom av landskapsstyrelsen underrättas varjämte naturreservatet skall utmärkas på lägenhetens karta.

Vad ovan säges gäller även där flera markägare, vilkas ägor gränsar till varandra, önskar av dem bilda ett gemensamt naturreservat.

Mark som äges av kommun, församling, anstalt eller stiftelse likställs i denna lag med enskild tillhörigt område.

15 §.

I landskapsstyrelsens i 14 § avsedda fredningsbeslut kan till förmån för markägaren fastställas sådana undantag från fredningsbestämmelserna som anses erforderliga.

16 §.

Fredning, som i 14 § avses, blir gällande för framtiden oberoende därav att lägenhet på vilken naturreservat bildats byter ägare, men kan ej återopas mot den, som, innan fredningsbeslutet kungjordes, förvärvat rätt att nyttja det fredade området.

Anser den som, innan beslut om fredning kungjordes, förvärvat panträtt i eller rätt till avgäld från lägenhet, som av beslutet

berörs, att hans intresse genom fredning äventyras, kan han genom stämning som delgivits ägaren inom sex månader från kungörandet, hos allmän underrätt ansöka om fredningens upphävande. Göres därvid sannolikt, att fredningen minskar lägenhetens saluvärde så, att sökandens rätt därav kunde lida intrång, skall fredningen av rätten upphävas och ägaren åläggas att ersätta sökandens kostnader.

Naturminnen.

17 §.

I fråga om fredande på enskilda ägor av i 11 § avsett naturminne skall stadgandena i 14 och 16 §§ äga motsvarande tillämpning.

Tillsyn och skötsel.

18 §.

Tillsynen över och skötseln av naturreservat och naturminne på enskild tillhörigt område tillkommer markägaren. Om ersättningen härför och om villkoren i övrigt skall särskild överenskommelse träffas.

4 kap.

Särskilda bestämmelser till skydd för växt- och djurarter.

19 §.

Med undantag av de i landskapslagen om jakt nämnda djurarterna är samtliga vilda däggdjur och fåglar jämte de sistnämndas bon och ägg ständigt fridlysta. I övrigt besluter landskapsstyrelsen särskilt om vilka växter och djur som skall vara fridlysta inom landskapet.

Fridlyst växt- eller djurart får ej utan landskapsstyrelsens tillstånd borttagas, dödas eller påverkas på sådant sätt att dess fortplantning eller fortsatta existens äventyras.

Därest skyddet av utrotningshotad växt- eller djurart oundgängligen påkallar inskränkningar i nyttjandet av mark, bör landskapsstyrelsen ingå avtal med markägaren om inskränkningarnas omfattning och ersättningen för de förluster de åsamkar honom.

20 §.

Fångst utomhus av insekter och andra ryggradslösa djur med ljus- eller doftfällor är förbjuden.

Landskapsstyrelsen kan, då särskilda skäl föreligger, giva tillstånd till användande av i 1 mom. avsett fångstsätt.

21 §.

Sådana djur i landskapet som är ständigt fridlysta i stöd av denna lag samt deras skinn, ägg eller larver får icke överlätas, emottagas eller på annat sätt anskaffas eller hållas i ägo om icke landskapsstyrelsens tillstånd härför erhållits eller föremålet på annat sätt lagligen erhållits före denna lags ikraftträdande.

Ovan i denna paragraf avsett förbud gäller icke till landskapet införda djur eller deras skinn, ägg eller larver.

22 §.

Om fridlyst växt- eller djurart förökats sig i skadlig mängd eller på annat sätt visat sig vara skadlig eller om vetenskapligt eller annat godtagbart ändamål föreligger, kan landskapsstyrelsen bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna.

5 kap.

Särskilda bestämmelser till skydd för naturmiljön med hänsyn till landskapsbilden, floran, faunan och friluftslivet.

23 §.

Tavla, skylt, affisch, inskrift eller därmed jämförbar anordning för reklam, propaganda eller liknande ändamål, får icke finnas anbringad utanför stads- eller byggnadsplanerat område.

Vad i 1 mom. är stadgat skall likväl icke tillämpas på annonsering, som gäller sammanträden, kulturella möten, idrottstävlingar, nöjeställningar eller andra sådana sammankomster eller medborgerliga val. I byggnad som nyttjas såsom affärs-, arbets- eller kontorslokal eller såsom lokal för fysisk fostran eller sammankomster, samt i byggnadens omedelbara närhet, får annonseras om den där idkade verksamheten och om de varor, som där säljes. Sådant reklam skall utformas och uppsättas på sådant sätt, att den anpassas till omgivningen.

Annonser och reklam, som gäller i 2 mom. avsedda sammanträden, kulturella möten, nöjeställningar eller andra sådana sammankomster eller val, får uppsättas tidigast

en månad före vederbörande sammankomst eller förrättning och skall avlägsnas inom en vecka efter densamma.

På klippor, stenblock, träd eller andra naturföremål får icke skrivas, ritas, målas eller eljest framställas ord, bilder eller andra tecken eller symboler, såvida de icke tjänar utmärkning av farled, skogsstämpling eller annat lovligt syftemål.

Landskapsstyrelsen kan bevilja tillstånd till uppsättande av i denna paragraf förbjuden annons eller reklam om detta med hänsyn till trafiken eller turismen eller av annat sådant skäl bör anses vara behövt.

Befinnes ovan nämnd anordning vara uppenbart vanprydande skall landskapsstyrelsen meddela föreläggande om avlägsnande av anordningen eller vidtagande av annan erforderlig åtgärd därmed.

På anordning som avses i 1 mom. bör framgå vem som är ansvarig för dess uppsättande.

Angående annonsering och reklam inom stads- eller byggnadsplanerat område stadgas i kommunal byggnadsordning.

24 §.

Har byggnad lämnats att förfalla och förfulas därigenom landskapsbilden i väsentlig mån, äger landskapsstyrelsen förelägga ägaren att riva eller iståndsätta byggnaden eller annorledes avhjälpa skadan i den mån detta ej kan anses oskäligt betungande.

25 §.

För längre tid avsedd upplagring av annat material än trävaror och lantbruksprodukter och -föremål utanför område med fastställd stads- eller byggnadsplan bör utföras så att landskapsbilden sedd från allmän kommunikationsled eller allmän plats icke förfulas.

26 §.

Markägare bör eftersträva att icke öppna täkt av sten, grus, sand, matjord, torv eller därmed jämförbara nyttigheter invid allmän kommunikationsled eller annorstädes i naturen på ett sådant sätt att landskapsbilden därav förfulas.

Markägare, som önskar öppna annat täkt än husbehovstäkt bör anmäla härom till landskapsstyrelsen och bifoga en täktplan

av erforderlig omfattning. Täktplanen skall även innehålla utredning om de åtgärder, som kommer att vidtagas för att undanröja eller begränsa företagets skadliga inverkan på naturmiljön. Landskapsstyrelsen bör meddela markägare, huruvida inlämnad täktplan kan godtagas eller icke. Kan täktplan icke godtagas bör landskapsstyrelsen ange skälen därtill.

Har nyttjande av täkt skett annorlunda än enligt av landskapsstyrelsen godtagen täktplan och har därigenom landskapsbilden väsentligt förfulats, kan landskapsstyrelsen, såvitt detta icke med beaktande av omständigheterna kan anses oskäligt, förelägga ägaren att på lämpligt sätt avhjälpa skadorna och iståndsätta området.

Vad ovan stadgats gäller ej täkt som

- 1) bedrivs i stöd av vattenlagen (FFS 264/61) eller gruvsagen (FFS 503/65),
- 2) ingår i byggnadsarbete, jord- och vattenbyggnadsarbete, eller annat sådant arbete, vars ändamål icke är att bortföra material eller att därav tillverka produkter för borttransport eller,
- 3) bedrivs inom område, för vilket stads- eller byggnadsplan fastställts.

6 kap.

Särskilda bestämmelser.

27 §.

Landskapet har rätt att för inrättande av naturreservat eller fredande av naturminne efter det vederbörande kommun hörts, expropriera fast egendom samt att i expropriationsväg fastställa inskränkningar i ägarens rätt att nyttja sådan egendom.

Uppkommer fråga om expropriation, kan landskapsstyrelsen meddela provisoriskt förbud för högst sex månader mot sådant begagnande av fastigheten som skulle äventyra ändamålet med expropriationen. Kommer expropriationen sedermera ej till stånd, är ägaren berättigad till ersättning för den skada han till följd av förbudet lidit.

28 §.

Beslut om inrättande av naturreservat och fredande av naturminne på enskild tillhörig fastighet kan landskapsstyrelsen på anhållan av ägaren förklara helt eller delvis upphävt om fredningen på grund av förändrade förhållanden ej vidare synes motiverad.

Angående upphävande av i 1 mom. omnämnda beslut skall, genom landskapsstyrelsens försorg, meddelande givas till länsstyrelsen för verkställande av anteckning i jordregistret.

29 §.

Landskapsstyrelsens beslut om inrättande av naturreservat skall kungöras i Ålands författningssamling samt införas i den tidning i vilket allmänna kungörelser angående landskapet publiceras ävensom anslås på lämpligt ställe inom området i fråga.

I 9 § avsedda ordningsregler skall anslås på lämpligt ställe inom området i fråga.

Beslut om fredande av naturminne skall kungöras i Ålands författningssamling och anslås på lämplig plats invid skyddsobjektet i fråga.

30 §.

Landskapet åligger att bekosta och uppsätta de skyltar som på grund av stadgandena i 29 § skall uppsättas inom naturreservat och invid naturminne.

31 §.

För landskapsstyrelsens beslut i anledning av ansökan om fredning erlägges ej några avgifter.

7 kap.

Ersättningsbestämmelser.

32 §.

Vid fastställandet av ersättning som skall erläggas enligt denna lag skall bestämmelserna i landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland iakttagas.

8 kap.

Ansvarsbestämmelser m.m.

33 §.

Den som bryter mot denna lag eller i stöd därav utfärdade bestämmelser eller föreskrifter straffas med böter om ej för gärningen i annan lag är stadgat strängare straff.

34 §.

Det som åtkommit genom överträdelse av denna lag eller av bestämmelse eller föreskrift som utfärdats med stöd därav eller värdet av det som åtkommit kan dömas förbrutet.

35 §.

Om någon bryter mot bestämmelserna i 23—25 §§ eller vidtager andra åtgärder som strider mot stadgandena i denna lag eller i stöd av dessa utfärdade förbud, bestämmelser eller föreskrifter eller försummar att fullgöra honom enligt denna lag eller sagda bestämmelser åvilande skyldigheter, kan landskapsstyrelsen tvinga den tredskande att upphöra med sin rättsstridiga verksamhet eller fullgöra sina skyldigheter genom föreläggande av vite eller, då fråga är om försummelse av skyldighet, genom utförande av det försummade på den försumliges bekostnad. De kostnader som i sistsagda fall uppstår erlägges förskottsvis av landskapet och indrives av vederbörande.

Landskapsstyrelsen kan begära handräckning av vederbörande polismyndighet då så är erforderligt för att i denna paragraf avsedd rättsstridig åtgärd skall kunna avbrytas.

36 §.

Den som har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser och föreskrifter äger rätt att omhändertaga jakt-, insamlings- och annat redskap som använts i strid med stadgandena i denna lag eller i stöd därav utfärdade bestämmelser eller föreskrifter. Detsamma gäller det som till äventyrs åtkommit med användande av ovan avsett redskap.

I 1 mom. avsett redskap eller det som därmed åtkommit skall ofördröjligen överlämnas till vederbörlig polismyndighet.

37 §.

Föreligger skäl att antaga att brott begåtts mot stadgandena i denna lag eller med stöd därav utfärdade bestämmelser eller föreskrifter, äger landskapsstyrelsen rätt att föranstalta om syn på platsen.

Lokal polismyndighet är skyldig att i 1 mom. angivna fall giva erforderlig handräckning.

38 §.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

9 kap.

Övergångsbestämmelser.

39 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977 och därigenom upphäves landskapslagen den 31 december 1924 om naturskydd inom landskapet Åland (33/24) jämte däri gjorda ändringar, landskapslagen den 18 april 1939 om avskiljande av Svartnö och Kaja benämnda holmar i Hammarlands socken av landskapet Åland till allmänt skyddsområde (4/39), landskapslagen den 12 april 1962 om Espholm II benämnda naturskyddsområde (12/62) jämte däri gjorda ändringar, landskaps-

Mariehamn den 17 januari 1977.

lagen den 16 april 1964 om Nåtö naturskyddsområde (17/64) jämte däri gjorda ändringar och landskapslagen den 20 april 1966 om Björkör naturskyddsområde (24/66) jämte däri gjorda ändringar.

Då denna lag träder i kraft ombildas alla enligt landskapslagen om naturskydd inrättade skyddsområden till naturreservat.

Fredning eller fridlysning ävensom ordningsregler, tillstånd eller förbud som utfärdats med stöd av någon i 1 mom. nämnd lag eller som gäller på grund av bestämmelser däri är till de delar de ej står i strid med bestämmelse i denna lag fortfarande gällande intill dess ändring sker med stöd härav.

Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till eller avses däri eljest stadgande, som ersättes genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

På landstingets vägnar:

FOLKE WOIVALIN
talman

Nils Dahlman
vicetalman

Viktor Arvidsson
vicetalman